ההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דכיתנא. שהיה גוזל מילי פשתן: אמרו ליה ואי הוי בר ברך צורבא מרבנן מאי. מה תהא עליו למה לא יקנה לאומה. ואם תאמר דהא אע"ג דאסריהו עליה הוה קני להו בר בריה דהא כתניתן (לעיל ד') דמאן דאסר נכסיה אבריה אע"ג דאינו רשאי ליהנות מהן אפ' הכי גוף הנכסים דידיה הוי דמכל מקום תנן[ב] נותן לבניו או לאחיו וכיון שכן בר בריה הוה ירית להו אי הוי צורבא מרבנן או ע"ה ומתיים נמי אי בעי למתיהנו לבריה מני עדיף כדתנן נותן לבניו או לאחיו וכדפירשנו לעיל (ד' מז.) י"ל דהך עובדא הכי הוי דלההוא גברא הוו ליה תרין בני חד דמעלי ואידך דהוי שמיט כיפי דכתנא והכירו בו דהוה בעי למתיהנו לנכסיה לההוא דמעלי ומשום הכי אמרו ליה אי הוי בר ברך צורבא מרבנן למה לא יזכה בנכסים ואהדר להו שפיר קאמריתו ליקני הדין פלגא ואי הוה בריה צורבא מרבנן ליקניה בריה לההוא פלגא ואי לא ליהוו כולהו להך ברא דמעלי: **אמרי פומבדיתאי קני על מנת להקנות הוא ולא קני.** דאע"ג דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה התם שאני דמכל מקום הרי הוא זוכה בה לגשעתו ומשתמש ממנה אבל הכא דלא אקני ליה לבריה כי היכי דליזכי בהו כלל אלא כי היכי דליקנינהו לבריה כי הוי צורבא מרבנן לא קנה והך ברא דמעלי קני כולהו נכסי דהא כל היכא דהאי לא קני לאידך אקנינהו: **ורב נחמן אמר קני על מנת להקנות קנה.** אע"פ שלא נתן לזה כלל אלא כדי שיקנה לפלוני: **דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא.** דכי יהיב קונה סודריה למקנה אינו מזכהו בו לשום דבר אלא שיהא לו בו קנין בכדי שיקנה לו קרקע שלו ואפ' הכי תשגיחו ליה קנין שעל ידו קנה לוקח את השדה. אלמא קנין כי האי קנה: **אמר ליה רב אשי מאן לימא לן דסודרא אי פתים ליה לא מתפים.** כלומר מנא לך דאי בעי מקנה לעכויה לגמרי לא מצי עביד: **ועוד סודרא קני על מנת להקנות הוא שאם הוא.** כלומר לכשתמצא לומר דסודרא קני על מנת להקנות הוא מיהו איכא בינה חדא למעליותא דהוי קני על מנת להקנות מן השתא מקמי דמהדר סודרא מקנה לקונה דשתם קנין מעכשיו הוא אבל הכא הלין נכסי לאימת קני ליה הוי בריה דאבוה דמתנה דמתמת כיון שלא הקנהו אלא להקנותם לבנו ולאי לא היה דעתו שיקנם עד אותה שעה דמאי לעביד בהו בנתיים: **והוא שעתא דהר סודרא למריה.** כלומר כלתה לה אותה הקנאה בין שהקנהו בקנין בין שהקנהו בחזקה. ורב נחמן דאמר קני על מנת להקנות קנה נהי דמודה במקנה לאחר שלשים יום דלא קנה דאיהו גופיה אמר בפרק המשא שנפלו לה נכסים (כתובות פב.) דהשומר לחבירו משון פרה זו ולא תקנה עד לאחר שלשים יום דלא קנה בעומדת באגם הוה ס"ד דרב נחמן דהכא כיון דלא אמר בהדיא דלא ליקני עד דהוי צורבא מרבנן ואמר סתמא כמאן דאמר מעכשיו ולכי הוי דמי. ורב אשי דמי ליה דכיון שלא רצה להקנות אלא כי היכי דלקנייה לבר בריה מסתמא לא נתכוין שיקנה עד אותה שעה והיינו שעתא כלתה לה קנייתו. ומיהו כי אמרי' הכי דוקא בקנין [ב]ומשיכה וחזקה שאינן מתקיימין אבל בקנין שטר שהשטר קיים ועומד לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן קני דהא המקדש את האשה בשטר ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום מקודשת אם לא נאבד השטר ולא נתקרע וכן לענין הגט וכדאיתא התם. הרשב"ם ז"ל. ולי נראה דהכא אפי' בשטר לא מהני דהאי גברא מצוה מחמת מיתה הוא ואי בשעתיה לא קני לאחר מיתה נמי לא קני דאין שטר לאחר מיתה [כתובות נה:] [ג]והיכי דקא פליג רב אשי סתמא: **אמר ליה רבא לרב נחמן והא מתנה בית חורין דקני ע"מ להקנות הוא ולא קני.** דאי קני ליהוי מודר מותר בו דהא אפסקיה אחר: **זמנין א"ל משום דסעודתו מוכיח עליו.** שאין אדם עשוי ליתן לאחר סעודה שהכין לגשואי בנו הילכך לא הוי אלא הערמה ואסור כך פי' רבותי. וקשה לי נהי דמוכחת עליו הא בהדיא אמר דלא יהיב מידי לבריה אלא לאקנויי לבר בריה ואפ"ה אקשינן דאם אינתנת בית חורין הוה למאי דאמר אע"ג דאמר ליה והיכן לפנין דמ"מ כיון דקני הא אפסקיה אחר וכיון שכן מאי שני ליה סעודתו מוכחת עליו וכי מוכחת יותר ממאי דאמר בהדיא והיכן לפנין. וי"ל דה"ק סעודתו מוכחת עליו דבעי מדיר ליתהני אבוה מסעודה דעביד איהו לבריה דהכי הוא אורחא דמילתא דלאיתהנויי אבוה מסעודה דאינים אחרינא מאי נפקא ליה מינה הלכך סעודתו מוכחת עליו דאבוה מדידיה מתהני אבל הכא אדרבה ניחא ליה להאי גברא דליתהני בר מאבוה שכך סדר נחלות ולא שתקפון נחלה ממנו לבן בנו: **וזמנין א"ל ר' אליעזר היא דאמר אפי' ויתור אסור במודר הנאה.** לאו דשייך הכא דין ויתור אלא דלדמיון בעלמא נקטיה דכי היכי דמתמיר ר' אליעזר נדרים טפי מדדיני ממונות דאילו בדיני ממונות דריסת הרגל דגריא ולית בה משום גזל ואילו מודר הנאה מחבירו אסור ליכנס בחצרו ה"נ נהי דקני ע"מ להקנות לענין דינא קני משום חומרא דנדרים אמרינן דלא קני: **מאי לאו לאתויי הא מילתא דכיפי.** דאפ' לענין דינא קני ע"מ להקנות לא קנה: **לא לאתויי לישנא בארא דשמעתיה דרבא.** דאמר דאפ' יצא אבא ואיכל אסור משום דסעודתו מוכחת עליו: ולענין

ההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דכיתנא אסרינהו לנכסיה עליה אמרו ליה ואי הואי בר ברך צורבא מרבנן מאי אמר להון (ו) ליקני הדין ואי הואי בר ברי צורבא מרבנן לקנייה מאי אמרי פומבדיתאי קני על מנת להקנות הוא וכל קני על מנת להקנות לא קני ^אורב נחמן אמר קני דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא אמר רב אשי ומאן לימא לן דסודרא אי תפים ליה לא מיתפים ^ועוד סודרא קני על מנת להקנות וקני מן השתא הלין ניכסין דהדין לאימתי קני לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן לכי הוה הדר סודרא למריה אמר ליה רבא לרב נחמן והא מתנת בית חורון דקני על מנת להקנות הוא ולא קא קני ^זימנין אמר ליה משום דסעודתו מוכחת עליו וזימנין אמר ליה ר' אליעזר היא דאמר [ט]אפילו ויתור אסור במודר הנאה תנן אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאם הקדישה תהא מקודשת אינה מתנה כל לאיתויי מאי לאו לאתויי הא מילתא [י]דשדיא [כ] בכיפי לא לאתויי לישנא בתראה דשמעתיה דרבא:

הדרן עלך השותפין

עליו דודאי לא יהיב ליה אלא משום סעודה ואסור (ו) הואיל ומחזי דמיתהני מיניה הכא נמי כיון דקא בעי דיאכל אבא לא קנה אידך משום דקא מתהני אבוי מיניה ואהני אסור: **לאו לאתויי הא מילתא דשדיא בכפילה.** כלומר האי מעשה שמוטל בתנאי כפול לכפול לדיבוריה דאמר (ח) ליקני הדין ואי הוי בר בריה צורבא מרבנן ליקנייה לבריה דודאי לא קנה. ואית דגרסי מאי לאו לאתויי הא מילתא דשמיט בכיפי מילתא דנית חורון דדמיא לאותו מעשה דכיפי דכתנא: **לא לאיתויי לישנא בארא דשמעתיה דרבא.** דאמר לענין[ג] אפי' א"ל והן לפנין שיבא אבא ויאכל דאסור אבל היכא דא"ל ליקני הדין דאי (ט) הוי בר בריה צורבא מרבנן לקנייה קני על מנת להקנות הוא:

הדרן עלך השותפין

כיפי דכיתנא. שהיה גוזל מילי פשתן. ואית דאמרי שהיה משמט עצמו מלגמוד תורה והיה עוסק באילי פשתן: **ואי הוה בר ברך צורבא מרבנן מאי.** כלומר מה יהיה ומי יורש נכסיו: **ליקני הדין דאי הוי בר בריה צורבא מרבנן וכו'.** משום דאמרי לא הוי בר בריה בעולם והוה ליה מוכה לעובר והמוכה לעובר לא קנה: **קני על מנת להקנות הוא.** דבדבר בנכסי אביו לא צריך קנין הלכך מקני ליה לבריה אדעתא לאקנויי לבר בריה היא (ג): **וכל דקני על מנת להקנות.** לא הוי קנין: **דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא.** דהא לא (ד) מקני נותן למקנה כליו של קונה והא מקני ליה לדידיה דקא מקני ליה לההוא חפץ לקונה הכא נמי כי אמר על מנת להקנות קני: **אי תפים ליה לא מתפים.** בתמיה. דאי בעי מקנה למיסקל בכנפא דסודרא (ה) ולמיקנייה למיסקליה לדידיה ליכא מאן דאמר ליה: **ועוד סודרא.** לא דמי להאיש כלל דאילו גבי סודרא כי תפים ליה משמע דהכי אמר ליה קני השתא (ו) בשעת קנין על מנת להקנות וקני השתא הסודר ומקני ליה בשעת קנין החפץ אבל קני נכסי דהדין לאימת קא קני להו לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן הלכך השתא נמי לא קני ואסור לקנות להן וזן בנו נמי לא קנה ואי בעי אביו יהיב ליה לנכסיה ולכל מאן דבעי: **והא מתנה בית חורון דקני על מנת להקנות הוא ולא קני זימנין אמר ליה וכו'.** דהתם היינו טעמא דלא קני דסעודתו מוכחת עליו דודאי לא יהיב ליה אלא משום סעודה ואסור (ו) הואיל ומחזי דמיתהני מיניה הכא נמי כיון דקא בעי דיאכל אבא לא קנה אידך משום דקא מתהני אבוי מיניה ואהני אסור: **לאו לאתויי הא מילתא דשדיא בכפילה.** כלומר האי מעשה שמוטל בתנאי כפול לכפול לדיבוריה דאמר (ח) ליקני הדין ואי הוי בר בריה צורבא מרבנן ליקנייה לבריה דודאי לא קנה. ואית דגרסי מאי לאו לאתויי הא מילתא דשמיט בכיפי מילתא דנית חורון דדמיא לאותו מעשה דכיפי דכתנא: **לא לאיתויי לישנא בארא דשמעתיה דרבא.** דאמר לענין[ג] אפי' א"ל והן לפנין שיבא אבא ויאכל דאסור אבל היכא דא"ל ליקני הדין דאי (ט) הוי בר בריה צורבא מרבנן לקנייה קני על מנת להקנות הוא:

הדרן עלך השותפין

(א) [ופרש"י והרא"ש ז"ל דשדיא בכפילה לא לאתויי וכו'], (ג) [ע"ש], (ד) [דף מז. ד"ה והיו], (ה) [ב"ק קט.], (ו) ז"ל משמיה, (ז) ז"ל והיינו, (ח) ז"ל הכא יש,

(א) גמ' אמר לחון לא ליקני הדין. נ"ב כך הוא הגירסא לאלי דנכס בסיפא דשדיא בכפילא יש נוסיס כאן א"ל ליקני הדין דאי הוא' וכו' ובסיפא גרסינן דשמיט בכיפי עיין בפירוש: (ב) שם הא מילתא (דשמיט בכיפי) תא"מ וכ"ל ס"ל דשדיא בכפילא: (ג) רש"י ד"ה קני על מנת וכו' לבר בריה וכל קני על מנת כנ"ל יהב"ש: (ד) ד"ה דהא סודרא וכו' דהא לא אקני נותן למקנה כליו של קונה אלא דמקני ליה לדידיה כי היכא דליהוי קא מקני ליה לחון חפץ: (ה) ד"ה אי תפים וכו' בכנפא דסודרא למיקנייה לדידיה: (ו) ד"ה ועוד סודרא וכו' דהכי אמר ליה קני השתא הסודר וכו' ומקני ליה בשעת קנין על מנת להקנות השתא החפץ ומקני ליה בשעת קנין הסודר אה החפץ אבל קני ניכסי יכי' צורבא מרבנן לכי הוי הדרא סודרא למריה הלכך השתא נמי: (ז) ד"ה והא וכו' ואסור הס"ד ואח"כ מ"ס אפילו ויתור אסור הואיל ומיהו וכו' לא קנה אידך משום דמיחזי דקא מתהני: (ח) ד"ה ליקני לאתויי וכו' דאמר לא ליקני: (ט) ד"ה לא לאתויי לישנא וכו' דאי הוי בר בריה:

גליון הש"ס

גמ' דיכנין א"ל וכו'. כעין זה שבת דף ז' ע"ב:

פירוש הרא"ש

דהוה שמיט כיפי דכיתנא. גיזל מכשיטי נשים שאמן כיפי הם של פשתן כדאמרינן בשבת (דף מז:) כיפה של עמר: **אסריהו עליה.** נתיו ונמותו והעביר נחלתו מבניו ונתנה לאחיו: **ואי הוי בר ברך צורבא מרבנן מאי.** לא ירש חלק האבוי לאביו: **אמר להון** לבני הדין בו'. ע"מ שיקנה לבנו אי הוי צורבא מרבנן: **כל קני על מנת להקנות לא קני.** דכיון דהוא אינו קונה לעצמו לא חשיב להקנות לאחר זמן כיון דאינו זוכה לו עתה בקנין זה: **דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא.** שהקונה מקנה סודרו למקנה שיתן לו חפץ אחר אבוי הסודר והוא אינו קונה הסודר אלא מחזירהו לקונה ומקנה לו החפץ והיינו דאר בעי לא תפים ליה. אלא ודאי מנהגא בעלמא הוא מה שנהגו להחזיר הסודר ואי בעי תפים ליה דקני ליה לגמרי אבל הכא שהכן לא קנה כלום לא מצי לקנויי לבר בריה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר לחון לא ליקני הדין. נ"ב כך הוא הגירסא לאלי דנכס בסיפא דשדיא בכפילא יש נוסיס כאן א"ל ליקני הדין דאי הוא' וכו' ובסיפא גרסינן דשמיט בכיפי עיין בפירוש: (ב) שם הא מילתא (דשמיט בכיפי) תא"מ וכ"ל ס"ל דשדיא בכפילא: (ג) רש"י ד"ה קני על מנת וכו' לבר בריה וכל קני על מנת כנ"ל יהב"ש: (ד) ד"ה דהא סודרא וכו' דהא לא אקני נותן למקנה כליו של קונה אלא דמקני ליה לדידיה כי היכא דליהוי קא מקני ליה לחון חפץ: (ה) ד"ה אי תפים וכו' בכנפא דסודרא למיקנייה לדידיה: (ו) ד"ה ועוד סודרא וכו' דהכי אמר ליה קני השתא הסודר ומקני ליה בשעת קנין על מנת להקנות השתא החפץ ומקני ליה בשעת קנין הסודר אה החפץ אבל קני ניכסי יכי' צורבא מרבנן לכי הוי הדרא סודרא למריה הלכך השתא נמי: (ז) ד"ה והא וכו' ואסור הס"ד ואח"כ מ"ס אפילו ויתור אסור הואיל ומיהו וכו' לא קנה אידך משום דמיחזי דקא מתהני: (ח) ד"ה ליקני לאתויי וכו' דאמר לא ליקני: (ט) ד"ה לא לאתויי לישנא וכו' דאי הוי בר בריה:

מוסף רש"י

צורבא מרבנן. תלמיד חכם (עי' שבת קיט.) אי: נאמר מריף כמו ביעי דלרינן בגמ' כיפה (ז.) תלמיד חכם זקן לא קרי לורבא מרבנן אלא ההוא מרבנן קרי ליה (תענית ד.). **אפילו ויתור אסור** במודר הנאה. דבר שהיה מוותר לכל אדם ואינו מקפיד עליו (מגילה ח.) ויתור הוא כגון שלקח מדה של תפוחים בפרוטה ונאחר שמדד לו המדה מוסיף לו שתים או שלשה, וחזו דרך של תווינין להוסיף על המדות משלהן, הואיל ובלא תנאי נותן לו לא מיחזי כמקח אלא כמתנה, ואליבא דרבי אליעזר אסור המודר באותו הוויתור של מדידת פירות (לעיל לב.) ומיהו לרבנן שרי דמ"מ בשביל המקח הוא מוסיף לזה על החשבון הקלוב לפרוטה, שאילו לא היה לוקח ממנו בדמים לא היה נותן לו חנוני לנעה"כ לגוים (רשב"ם ב"ב נ:).

הדרן עלך השותפין

תוספות

דהוה שמיט כיפי דכיתנא. אילי פשתן היה שמיט ומקלקל אותם: **אסרינהו לנכסיה.** שהיו שלא יהנה מנכסיו בחייו ובמותו: **אמרו לו.** לאביו למה אסרת בנך אחר מותך: **אמר ליה ליקני הדין דאי הוה בר' צורבא מרבנן ליקני.** כלומר יקנה נכסי' הללו שאם יהיה בנו צורבא מרבנן יקנה אותם לו: **קנה** על מנת **להקנות הוא.** שהבן קונה לעצמו כדי להקנות לבנו ולא הוי כשאר זוכים בשביל מבריהם ומועיל לכל עיקר הזכייה אינה בשביל עצמו כי אם בשביל חבירו המקבל המתנה אבל הכא אמר ליה קנה כדי שתקנה לבנך כשיהיה צורבא מרבנן וגם לעצמו לא נגמרה המתנה ולא טרח לה במתנה על מנת להחזיר דמסיק בקידושין (דף ו:) המקנה בה קרקע לנותן להתם נגמר המכירה כשאמר ליה הריני נותן לך דבר זה על מנת להחזיר ובכפף זה מקנה לי שדי אבל הכא מפרש בהדיא שאינו מקנה לו אלא ע"מ להקנות: **ורב נחמן אמר קני.** (והכא קני) ואע"ג דהשתא אין הבן בעולם ולא מחלק בין בא לעולם ובין לא בא לעולם ובין שמקנה לבן עצמו כדי להקנות לבנו: **דהא סודרא.** שקונין בו חליפין: **קנה על מנת להקנות הוא.** כלומר ורגילות הוא שהוא מחזיר לו הסודר ווידע הוא שלא יתקיים בידו וקני ליה שהרי יודע שמקנה הוא לו ע"י הקנין המפך שלו וכמו כן [הכא על מנת] להקנות הוא אע"פ שלא תתקיים מתנה בידו קנה שפיר ויקנה אותה לבן: **ומאן לימא** לן דהך סודרא **אי תפים ליה לא מתפים.** כלומר מאן לימא לן דאי בעי לא פסיק ליה דילמא ודאי אי בעי פסיק ליה ומתנה מעליא היא (אבל) [ועוד] קני ע"מ להקנות ליכא לסודרא דבסודרא קני על מנת להקנות שהשתא הוא דבשעה שמקנה לו הסודר אחר לו בחליפין מיד ה"נ שמעינן מינה אם אחר להקנות אינמת קני לבי הוי צורבא מרבנן בבר הדרא סודרא למריה. ולאו דווקא סודרא ונראה דרב אשי סבירא ליה כשומבדיתאי דקני ע"מ להקנות לשון גרוע הוא ולא נמר להקנות לשון גרוע הוא ולא נמר להקנות לו כלל ולא נגמרה המתנה כלל ולא דמי לסודר שנתנו בידו להיות קונה בו מיד אבל מ) כשם מרתי לריעותא שאין המתנה נגמרה לו וגם אחר זמן לאו אייה הוא ומטעם זה נראה לאפי' אם נתן לו שטר ואמר לו קנה בשטר זה ע"מ שתקנה בו לבנו והשטר קיים בימי הבן לאו אייה הוא בשבלא דשומבדיתאי ואפי' דקאמר הדרא סודרא למריה לאו דוקא אלא כלומר קנין שאינו גמור אינו מועיל להקנות בו לאחר זמן ולא דמי לסודר שקונה בו מיד. ובלא שמעתין אורי' שאין אדם יכול להקנות חפץ לאחיו שלשים יום דהשתא שעתא דאל הקנין הדרא סודרא למריה כי הסיא דנתקרע או שאבד לאמן דאמר לבשתתן וכן משון פרה זו ולא תהא קנייה לך אלא לאחר שלשים יום דאם אינה עומדת באגם לא קנה דנתבטלה המשיכה ומיהו אם הקנה לו מעכשיו ע"מ שתקנה לאחר לי ודאי נגמרה המתנה מיד קודם החזרת הסודר: **וזמרי מתנת בית חורין דקני ע"מ להקנות ולא קני.** דמקני לו המלר דהסעודה להקנות לאחיו דלא קנה דאי קנה מ"כ קנאה המקבל וכשיתר מקנה לה לאחיו וא"כ אמאי אינו שלא היה רוצה שיקנה כלל כ"ל בשביל שיקעוד אחיו וא"כ אין דעתו להקנות כלל למקבל כ"ל לאחיו וכי נמי קנה ע"מ להקנות קני בעלמא משום דמקנה שפיר למקבל אך המקבל יקנה אותה לאחר אבל הכא אין דעתו להקנות כלל למקבל כ"ל לאחיו וכי נמי קנה ע"מ להקנות קני דלא קני לא לאתויי: **לאיתויי מאי לאו לאיתויי הא מילתא דשמיט כיפי.** כלומר ע"מ להקנות ואור"ת גירסא דשדייה בכפילא פירוש לשון המושלך בכפילות שכפל דבריו וחזר ואמר אי הוה בר בריה צורבא מרבנן ליקני ע"מ להקנות: **לאיתויי לישנא בתרא דרבא.** אי אמר והם לפנין אסור: